

у частині повноважень торговця і залежно від обставин може бути нікчемним або визнаним судом недійсним.

Майже аналогічним чином спрацьовує юридичний механізм і при неукладеному договорі про надання брокерських послуг, а також послуг з андеррайтингу чи управління цінними паперами. Такий правочин, будучи неукладеним, не породжує правових наслідків, у зв'язку з чим не наділяє торговця відповідними повноваженнями, а тому і правочини, що ним вчиняються, не мають юридичної сили.

Що стосується дилера, то він є самостійною фігурою на фондовому ринку, який здійснює свою діяльність від свого імені й у власних інтересах, а тому єдиною умовою його участі у відповідних правовідносинах є наявність загальної і спеціальної правосуб'єктності (наявність правового статусу торговця цінними паперами).

Однак стосовно розмежування підстав і умов участі торговця цінними паперами в правовідносинах під різними правовими статусами варто зазначити, що це питання має переважно практичне значення, особливо при кваліфікації дій торговця, адже саме співвідношення його дій й підстав виникнення його повноважень дає змогу визначити, чи діє він у межах заявленого правового статусу і чи відповідають його дії його повноваженням, а тому й встановленню наслідків їх вчинення, адже цілком може мати місце ситуація, коли, наприклад, дилер, вступаючи в правовідносини від свого імені і заявляючи статус дилера, насправді діє за рахунок третьої особи і в межах наявних на те повноважень, що в кінцевому підсумку може бути підставою для переведення прав за вчиненими ним правочинів на клієнта (інвестора).

ЛІТЕРАТУРА

1. Харитонов О. І. Класифікація юридичних фактів у адміністративному праві: проблемні питання / О. І. Харитонов // Акт. пробл. держави і права. – 2003. – Вип. 18. – С. 308–312.
2. Печений О. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків: аналіз юридичної конструкції ст. 11 ЦК України / О. Печений // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 1 (48). – С. 141–149.
3. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами : рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14 травня 2013 року № 819, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 01 червня 2013 року за № 857/23389 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 52. – Ст. 1911 (зі змінами).
4. Мілаш В. С. Теоретико-правові засади господарсько-договірної діяльності / В. С. Мілаш // Вісник Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого. – 2010. – № 1. – С. 203–212.
5. Котюк В. О. Основи держави і права : навч. посіб. для студ. юрид. вузів і факультетів / В. О. Котюк. – К. : Вентурі, 1995. – 176 с.
6. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268 (зі змінами).

УДК 346.2:349.7

ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Ямкова І.М.,
к.ю.н., доцент**

кафедри цивільного, господарського та кримінального права

Інститут права та суспільних відносин

Стаття визначає основні засоби державного регулювання господарської діяльності. На основі аналізу норм господарського законодавства досліджуються порядок та форми їх застосування. Надані пропозиції щодо вдосконалення діючого законодавства з метою підвищення ефективності застосування зазначених засобів державного регулювання у сфері господарювання.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, засоби впливу, господарська діяльність, державне регулювання, ліцензування, оподаткування, державна підтримка.

Ямкова И.Н. / СРЕДСТВА ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ / Институт права и общественных отношений, Украина

В статье рассматриваются основные средства государственного регулирования хозяйственной деятельности. На основе норм хозяйственного законодательства исследованы порядок и формы их применения. Предложены меры усовершенствования действующего законодательства с целью повышения эффективности применения средств государственного регулирования хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: субъект хозяйствования, средства влияния, хозяйственная деятельность, государственное регулирование, лицензирование, налогообложение, государственная поддержка.

Yamkova I.M. / MEANS OF STATE REGULATION OF ECONOMIC ACTIVITY / Institute of Law and Public Affairs, Ukraine

State regulation of macroeconomic processes in an optimal combination of market self-regulation of economic processes is a basic principle of the establishment of economic legal order in Ukraine. The legal norms of economic legislation (Commercial Code) set out the basic principles, trends and forms of government's participation for the purpose of control and supervision of economic entities.

Articles 12 Commercial Code of Ukraine establishes the following means of state regulation, public procurement, licensing, patenting and quotas; certification and standardization, the use of standards and limits; regulation of prices and tariffs; providing investment tax and other benefits; providing grants, compensations target innovations and subsidies. The most influential means the author considers licensing, taxation and state support of the economic entities.

Business licensing is a set of decisions and actions of taken by public power with the aim to ensure regulatory state influence on business development, consumer protection and public interests of the state, backed by the ability to use means administrative enforcement and administrative responsibility.

The essence of state support in activities economic entities is creation favorable legal, economic, social, informational and other conditions to implement their basic social and economic interests, according to the main directions of state support of business entities. Application of these means of state regulation intended to establish efficient economic conditions for each economic entity through which achieved a balance between the interests of private entities and public interests of the state and society.

Key words: economic entity, economic activity, means of state regulation, licensing, taxation, state support economic entities.

Відповідно до ст. 5 Господарського кодексу України (далі – ГК України) державне регулювання макроекономічних процесів у оптимальному поєднанні з ринковим саморегулюванням економічних процесів є основним принципом встановлення господарського правового порядку в Україні [1].

Багато досліджень у сфері державного регулювання господарської діяльності з'явилося наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст., в яких державне регулювання розглядається як з позицій адміністративного права, так і з позицій господарського права [2, с. 19; 3, с. 4]. Такі вчені як Л. Г. Знаменський [2], В. К. Мамутов [3], Р. О. Прилуцький [4], Н. О. Санахметова [5] та ін. розглядають державне регулювання як сукупність правових методів, засобів і прийомів державного впливу на господарську діяльність в цілому. Однак поза увагою вчених залишилося з'ясування особливостей застосування засобів державного впливу на господарську діяльність.

Метою статті є здійснення аналізу застосування основних засобів державного регулювання господарської діяльності в Україні.

Участь держави у регулюванні господарських правовідносин повинна мати місце в рамках, визначених законодавством, з дотриманням певних меж державного втручання в процес господарювання [5, с. 1072]. Главою 2 ГК України встановлені основні засади, напрямки та форми участі держави і місцевого самоврядування, засоби державного регулювання та сфера обов'язкового контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання (далі – СГ). Держава використовує безліч форм та механізмів для безпосереднього та опосередкованого впливу на господарську діяльність, в яких проявляються різноманітні аспекти державного впливу на неї. Основні засоби державного регулювання визначені ст. 12 ГК України, до яких належать державне замовлення, ліцензування, патентування і квотування; сертифікація та стандартизація, застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій цільових інновацій та субсидій [1].

Проаналізуємо ці засоби державного регулювання. Державне замовлення як засіб державного регулювання регламентується Законом України «Про здійснення державних закупівель» [6]. Сутність його полягає у формуванні на контрактній основі складу та обсягів продукції, робіт або послуг, необхідних для пріоритетних державних потреб. Виконання державного замовлення здійснюється відповідно до умов державного контракту, який являє собою форму договору, укладеного державним замовником від імені держави з суб'єктом господарської діяльності. В цьому контракті чітко визначені економічні та правові зобов'язання сторін з метою регулювання господарських відносин, які виникають між ними щодо виконання державного замовлення. Пріоритетні напрямки державного замовлення щорічно визначаються постановами Уряду.

Правові аспекти ліцензування закріплені Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (далі – Закон про ліцензування) [7].

Ліцензування – це певне обмеження у здійсненні господарської діяльності, яке полягає у забороні здійснювати ті види діяльності, перелік яких встановлено вищезазваним Законом. У випадку, коли СГ займається тим видом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, по закінченні ліцензійного процесу він отримує спеціальний дозвіл – ліцензію (документ державного зразка, який надає йому право займатися саме цим видом господарської діяльності протягом визначеного терміну за умови виконання ним ліцензійних умов). Для того, щоб отримати ліцензію необхідно звернутися до відповідного органу ліцензування із заявою встановленого зразка про видачу ліцензії. Рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії надається у строк не пізніше ніж десять робочих днів з дати надходження заяви про видачу ліцензії та документів, що додаються

до заяви.

До видів діяльності, які потребують наявності ліцензії, як правило, відносяться ті види, здійснення яких може нанести значну шкоду правам, законним інтересам і здоров'ю громадян, обороні та безпеці держави, культурній спадщині або регулювання яких не може здійснюватися іншими засобами, ніж ліцензування.

Стаття 1 Закону про ліцензування визначає, що ліцензування – це видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування.

Існує загальна система ліцензування та спеціальна. Ліцензування за загальною системою здійснюється, відповідно до Закону про ліцензування, який встановлює не тільки перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, а й єдину уніфіковану дозвільну процедуру ліцензування. За спеціальною системою ліцензуються ті види господарської діяльності, перелік яких міститься у ч. 1 ст. 9 Закону про ліцензування та спеціальними законами, які регулюють визначені види діяльності. Це, зокрема, банківська діяльність, професійна діяльність на ринку цінних паперів, діяльність з надання фінансових послуг, зовнішньоекономічна діяльність, освітня діяльність, діяльність у сфері енергетики та використання ядерної енергії, виробництво і торгівля спиртом етиловим, коньячним і плодovým, алкогольними напоями і тютюновими виробами, діяльність у сфері інтелектуальної власності і у галузі телебачення і радіомовлення, діяльність у сфері телекомунікацій і будівельна діяльність [7].

Ліцензування є відносно новою формою державного засобу впливу на суб'єктів господарської діяльності, оскільки він сформувався наприкінці ХХ ст., тому система ліцензування має на собі помітний вплив проблем і труднощів, які притаманні українській економіці в період системних перетворень. З моменту прийняття Закону про ліцензування пройшло більше десяти років, але до теперішнього часу залишається невирішеним питання відповідності державної політики у сфері ліцензування сучасній економічній ситуації і чи буде вона достатньо ефективною в майбутньому, оскільки система ліцензування сприяє розвитку господарської діяльності. Аналіз юридичної літератури з цієї проблематики показав, що головними проблемами ліцензування стали: по-перше, небажання СГ виконувати повністю передбачені законодавством положення; по-друге, перевищення своїх повноважень органами державної влади з питань ліцензування, що виявляється у перекручуванні ліцензійних умов, встановлюючи свої власні умови або недотриманні вимог законодавства; по-третє, велика розгалуженість нормативно-правових актів у зазначеній сфері.

Крім ліцензування як засобу державного регулювання відповідно до ст. 12 ГК України патентування також є засобом зазначеного регулювання. Однак з набранням чинності Податкового кодексу України (далі – ПК України) [8] ст. 267 Кодексу замінила поняття «патентування» на «збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності», при цьому по тексту ПК України визначення «патентування» ще застосовується. Дія цієї статті поширюється на тих СГ, які в установленому порядку придбають торгові патенти та провадять такі види підприємницької діяльності, як торговельна діяльність у пунктах продажу товарів, діяльність з надання платних побутових послуг за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України, торгівля валютними цінностями у пунктах обміну іноземної валюти або діяльність у сфері розваг (крім проведення державних грошових лотерей [8]).

Порядок і строки сплати збору встановлені ст. 267.5 ПК України Наприклад, підприємці, які займаються тор-

говельною діяльністю або надають платні послуги (крім пересувної торговельної мережі), сплачують збір за місцезнаходженням пункту продажу товарів або пункту з надання платних послуг; якщо вони здійснюють торгівлю валютними цінностями, то – за місцезнаходженням пункту обміну іноземної валюти; якщо – діяльність у сфері розваг – за місцезнаходженням пункту надання послуг у сфері розваг; у випадках здійснення ними торгівлі через пересувну торговельну мережу – за місцем реєстрації їх як платників податків і у випадках здійснення ними торгівлі на ярмарках, виставках-продажах та інших коротко-термінових заходах, пов'язаних з демонстрацією та продажем товарів – за місцем провадження такої діяльності [8]. На наш погляд, завдяки таким засобам державного регулювання як ліцензування та патентування поповнюється бюджет, що, у свою чергу, впливає на розвиток соціальної сфери. У відповідності до принципу господарювання щодо захисту національного товаровиробника ст. 267.2.2. ПК України надає право СГ придбати пільговий торговий патент у випадках, якщо ними провадиться торговельна діяльність виключно з використанням товарів вітчизняного виробництва [8].

Квотування як засіб державного регулювання поширюється на СГ у випадках, якщо вони ведуть зовнішньоекономічну діяльність відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [9] і проводять операції з експорту або імпорту продукції. Квотування експорту та імпорту здійснюється шляхом встановлення режиму видачі індивідуальних ліцензій на здійснення зовнішньоекономічних операцій в межах встановлених квот на загальний обсяг експорту та імпорту. Існують наступні види квот: квоти (контингенти) глобальні – квоти, що встановлюються на товар без зазначення конкретних країн, куди цей товар експортується або з яких він імпортується; квоти (контингенти) групові – квоти, що встановлюються на товар з визначенням групи країн, куди товар експортується або з яких він імпортується; квота експортна (імпортна) – граничний обсяг певної категорії товарів який дозволено експортувати чи імпортувати протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях; квоти (контингенти) індивідуальні – квоти, що встановлюються на товар із зазначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися або з якої може імпортуватися [9].

Сертифікація і стандартизація – наступні засоби державного регулювання, які водночас є складовими національної системи технічного регулювання, і регламентуються Законами України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [10] (який набирає чинності з 10 лютого 2016 року), «Про стандартизацію» [11], «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» [12]. Визначення сертифікації надається у ст. 1 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» як процедури підтвердження відповідності третьою стороною (особою, яка є незалежною від особи, що надає об'єкт оцінки відповідності, та від особи, що зацікавлена в такому об'єкті як споживач чи користувач), яке стосується продукції, процесів, послуг, систем або персоналу [10]. Сертифікаційна діяльність проводиться з метою запобігання надання послуг та реалізації продукції небезпечних для життя, здоров'я, майна і довкілля, сприяння споживачеві у виборі продукції, створення умов для участі вітчизняних СГ в міжнародному економічному, науково-технічному співробітництві та міжнародній торгівлі. Сертифікаційна діяльність спрямована на забезпечення прав споживачів і підтримку національного товаровиробника на ринку товарів, робіт і послуг, у зв'язку з цим сертифікації підлягає виробництво, технології та товар.

На відміну від ліцензування, що має обов'язковий характер, сертифікація буває добровільною чи обов'язковою. Добровільна здійснюється у випадках, коли у законо-

давстві не передбачена така сертифікація, і проводиться за ініціативою СГ. Через добровільну сертифікацію продукції чи послуги виробник заявляє, що товар, послуга є безпечними для життя і здоров'я споживачів. Обов'язкова сертифікація прямо передбачена чинним законодавством з метою забезпечення безпеки та охорони довкілля. Сертифікаційна діяльність полягає в проведенні експертизи сертифікаційними органами з метою підтвердження характеристик та якостей продукції, робіт, послуг і технологічних процесів, що виробляють певний товар або надають послуги. Виробники зобов'язані реалізовувати продукцію, що підлягає обов'язковій сертифікації лише за наявності сертифіката відповідності, підприємці-постачальники зобов'язані продавати таку продукцію за умови наявності копії сертифіката відповідності чи копії свідоцтва про визнання відповідності.

Стандартизація – це діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері.

Сутність такого засобу як державне регулювання цін та ціноутворення у главі 2 ГК України не висвітлюється. Проте ціні як істотній умові господарського договору присвячена ст. 89 ГК України, а процес ціноутворення в Україні регламентується главою 21 ГК України. Стаття 10 Закону України «Про ціни і ціноутворення» визначає, що ціни можуть бути вільні та державні регульовані [13]. Ціна – це грошове визначення вартості, тобто визначення за допомогою грошей субстанції ціни, що є загальним регулятором процесу суспільного виробництва. Крім того, ціна є грошовим чинником, яку покупець (замовник) згоден заплатити за отриманий товар, продукцію послугу. В економіці ціна є найпоширенішою категорією, оскільки ціну мають будь-яка продукція, робота чи послуга, завдяки їй визначаються певні економічні чинники: обсяг виробництва та споживання, основні та зворотні фонди, інші ресурси. Вона є суттєвою умовою укладання договорів. Під вільною ціною розуміється ціна, яка встановлюється СГ самостійно за згодою сторін на всі товари, крім тих, щодо яких здійснюється державне регулювання цін. Державні регульовані ціни запроваджуються на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість, а також на товари, що виробляються суб'єктами, які займають монополічне (домінуюче) становище на ринку. Основною умовою державних регульованих цін є те, що вони повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації) [13].

Дотації, субсидії, пільги та інші економічні важелі підтримки СГ є наступними засобами державного регулювання. Держава може надавати дотації підприємцям на підтримку виробництва життєвоважливих продуктів харчування, лікарських препаратів та засобів реабілітації інвалідів, на імпорتنі закупівлі і окремі товари, послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також СГ, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації. Одним із суб'єктів отримання компенсацій або доплат законодавець визначає сільськогосподарського товаровиробника, який реалізує свою продукцію державі за державним замовленням.

Одним із напрямків підтримки СГ є їх належність до суб'єктів малого підприємництва, що знаходить своє виявлення у реалізації Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [14] та державних і регіональних програм підтримки суб'єктів малого підприємництва. Однак, якщо критично оцінювати дієвість господарського законодавства у сфері державної підтримки, то можна дійти висновку, що

його норми мають декларативний характер. Державна підтримка – це напрям діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, визначена в регіональних програмах підтримки малого підприємництва, що здійснюється за трьома основними напрямками: вдосконалення правового забезпечення, фінансово-кредитному і організаційно-консультаційному. Вдосконалення нормативно-правової бази передбачає законодавче закріплення шляхів реалізації фінансово-кредитного та організаційно-консультаційного напрямів державної підтримки. Фінансово-кредитний напрям реалізується за допомогою прямих і непрямих (опосередкованих) форм. Прямими формами виступають: дотації і гранти; відшкодування процентів або частини процентів за кредитами, отриманими на заснування власної справи; відшкодування частини кредиту; надання державних або банківських гарантій; надання поворотної допомоги або довгострокових, по-можливості, безвідсоткових кредитів. До непрямих форм належать: переведення на себе державних або банківських гарантій; надання пільг по податкам (або повне звільнення від оподаткування на перші три місяці з початку праці); надання податкових знижок або зменшення розмірів штрафу, відсотків або інших санкцій, передбачених спеціальними законами; продаж нерухомого державного або комунального майна за ціною нижче ринкової; відстрочка або розстрочка сплати податків.

Оподаткування є наступним засобом державного впливу на господарську діяльність, що опосередковується сплатою податків і зборів. Під податком слід розуміти обов'язковий платіж до бюджету, що справляється з платників податків [8]. Податки вважаються основною ланкою економічних методів впливу держави на діяльність СГ, оскільки саме вони впливають на такі фінансові регулятори як державний бюджет, ціни, грошовий обіг, розмір фінансової допомоги СГ, державні позики тощо.

Проведений аналіз діючої системи оподаткування і функцій податків в умовах економічної кризи дозволив сформулювати висновок, що в Україні податки виконують переважно фіскальну функцію. При цьому стимулююча, регулююча, накопичувальна, соціальна функції не виконуються – отже, порушується п. 2 ст. 17 ГК України, який передбачає забезпечення оптимального поєднання фіскальної та суспільства.

кальної та стимулюючої функції оподаткування.

Проаналізувавши засоби державного регулювання господарської діяльності, можна дійти висновку, що найважливішими із закріплених законодавством засобів державного регулювання є: ліцензування, стандартизація та сертифікація, регулювання цін і тарифів, державна підтримка, оподаткування.

Ліцензування господарської діяльності являє собою сукупність рішень та дій, які виконуються органами ліцензування, спрямованих на публічне засвідчення права СГ здійснювати певний вид господарської діяльності, зазначений у ліцензії, з метою забезпечення регулюючого впливу держави на розвиток підприємництва, захисту прав споживачів і публічних інтересів держави, підкріпленого можливістю застосування засобів адміністративного примусу та адміністративної відповідальності.

Стандартизація та сертифікація результатів господарської діяльності СГ являє собою сукупність рішень та дій, які виконуються органами публічної адміністрації з метою засвідчення факту відповідності результатів господарської діяльності СГ необхідним стандартам і технічним умовам виробництва з метою запобігання надання послуг та реалізації продукції небезпечних для життя, здоров'я, майна і довкілля, сприяння споживачеві у виборі продукції, створення умов для участі національних СГ в міжнародному економічному, науково-технічному співробітництві та міжнародній торгівлі.

Сутність державної підтримки СГ полягає у здійсненні заходів державними та громадськими органами по створенню сприятливих правових, економічних, соціальних, інформаційних та інших умов з метою виконання СГ своїх основних соціально-економічних завдань, відповідно до основних напрямків державної підтримки СГ.

Оподаткування являє собою сукупність дій, які виконуються органами фіскальної служби щодо адміністрування податків і зборів з метою забезпечення поповнення бюджетів різних рівнів.

Застосування зазначених засобів державного регулювання має на меті встановлення ефективних умов господарювання для кожного суб'єкта, досягнення балансу між приватними інтересами СГ та публічними інтересами дер-

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18; № 19–20; № 21–22. – Ст. 144.
2. Знаменський Г. Л. Наукоємність сучасного господарського права / Г. Л. Знаменський // Право України. – 2010. – № 8. – С. 19–25.
3. Мамутов В. К. Загальні проблеми науки господарського права на стику ХХ і ХХІ століть / В. К. Мамутов // Право України. – 2010. – № 8. – С. 4–12.
4. Прилуцький Р. Моделі правового регулювання сфери господарювання : фінансово-економічна криза в Україні / Р. Прилуцький // Право України. – 2010. – № 6. – С. 122–128.
5. Саниахметова Н. А. Государственное регулирование экономики и предпринимательства / Н. А. Саниахметова // Підприємництво, держава і право. – 2001. – № 3. – С. 3–8.
6. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10 квітня 2014 року № 1197-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 24. – Ст. 883.
7. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01 червня 2000 року № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.
9. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон Верховної Ради УРСР від 16 червня 1991 року № 959-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 19. – Ст. 377.
10. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 14. – Ст. 96.
11. Про стандартизацію : Закон України від 05 червня 2014 року № 1315-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 31. – Ст. 1058.
12. Про технічні регламенти та процедури оцінки відповідності : Закон України від 01 грудня 2005 року № 3164 // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 12. – Ст. 101.
13. Про ціни та ціноутворення : Закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 19-20. – Ст. 190.
14. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 року № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2012_03_22/T124618.html